

8) показники, які характеризують вартість стратегії.

Таким чином, критерії прийняття стратегічних рішень повинні характеризувати всі основні процеси, які формують стан і тенденції розвитку підприємства в умовах ринкової економіки. Їх вибір залежить від мети і часового інтервалу стратегії розвитку підприємства.

Висновки. На основі виконаного аналізу за проблемою можна стверджувати, що для формування стратегії розвитку підприємств автомобільного транспорту здебільшого до уваги беруться такі критерії як: максимізація прибутку або виручки; показники рентабельності; зростання ринку (попиту) і відносна частка на ринку; комплексний показник конкурентоспроможності підприємства; період окупності витрат; показники врахування впливу внутрішнього і зовнішнього середовища; показники внутрішнього стану (потенціалу) підприємства; зростання вартості підприємства або грошового потоку та ін.

При цьому зростання вартості підприємства — один із найважливіших критеріїв сучасного ефективного управління. Це інтегральний показник, який, формуючись під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, адекватно відображає економічну ефективність підприємства, його фінансову успішність, конкурентоспроможність, інвестиційну привабливість та перспективи майбутньої діяльності.

Література

1. Бідняк М.Н. Виробничі системи на транспорті: теорія і практика: монографія / Бідняк М.Н., Біліченко В.В. — Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006.
2. Валадайцев С.В. Оценка бизнеса и управление стоимостью предприятия / Валадайцев С.В. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
3. Василенко В.А. Стратегічне управління: навч. посібн. / В.А. Василенко, Т.І. Ткаченко. — К.: вид-во ЦУЛ, 2003.
4. Гершун А. Технологии сбалансированного управления / А. Гершун, М. Горский. — М.: Олимп-Бизнес, 2005.
5. Гончарова Н.П. Управління підприємствами: сучасні тенденції розвитку: монографія / Гончарова Н.П., Федонін О.С., Швиданенко Г.О.; заг. ред Федоніна О.С. — К.: КНЕУ, 2006.
6. Гордієнко П.Л. Стратегічний аналіз: навч. посібн. / П.Л. Гордієнко, Л.Г. Дідковська, Н.В. Яшкіна. — 2-ге вид., [перероб. і доп.]. — К.: вид-во «Алерта», 2008.
7. Грязнова А.Г., Оценка бизнеса: учебник. / Грязнова А.Г., Федотова М.А. — М.: Финансы и статистика, 2001.
8. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление / Коупленд Т., Мурын Дж. [пер. с англ.] — М.: ЗАО Олимп-Бизнес, 1999.
9. Мова В.В. Стратегическое управление предприятием / Мова В.В., Малева Э.В. — К.: КМУГА, 1996.
10. Немцов В.Д. Стратегічний менеджмент: навч. посібник / В.Д. Немцов, Л.С. Довгань. — К.: ТОВ «УВПК»Ек-сОб», 2001.

УДК 338.242.4+338.47+656.078

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА ТРАНСПОРТІ

Кандидат економічних наук Бондар Н.М.

В статті запропоновано методичні підходи до оцінки ефективності проекту ДПП, наведені показники ефективності, за якими слід оцінювати проекти ДПП, сформульовані принципи оцінки ефективності проектів ДПП, наведена характеристика етапів оцінки ефективності проектів ДПП.

In the article the methodical going is offered near the estimation of efficiency of project of PPP, the brought indexes over of efficiency, after what sled to estimate projects of PPP, formulated principles of estimation of efficiency of projects of PPP, the brought description over of the stages of estimation of efficiency of projects of PPP.

Постановка проблеми. Як свідчить світова практика застосування механізмів державно-приватного партнерства (ДПП), реалізація відповідних проектів не гарантує досягнення поставлених цілей, як соціальних, так і комерційних. Часто мали випадки припинення реалізації проектів ДПП через необґрунтованість прогнозованих економічних результатів (помилки оцінки очікуваного попиту та відповідних та-

рифів й цін на послуги), відсутність достатньої фінансової підтримки, зміни у державних пріоритетах, більш тривалий термін окупності інвестицій тощо. Зростання інтересу в Україні до нового інструменту залучення приватних інвестицій у транспортну галузь потребує відповідної методичної підтримки щодо обґрунтування доцільності (суспільної, комерційної) та фінансової здійсненності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, що розглядаються. Дослідженням механізмів партнерських взаємодій держави та приватного сектору присвячені роботи таких науковців, як А. Алпатова [1], В. Варнавського [2], В.Кабашкіна [3], С. Сосни [4] та інших. Застосування механізмів державно-приватного партнерства у галузі транспорту представлені у працях К.Аксенова [5], В.Максимова [6], С.Сулакшина [7], Vousquet F., Fayard A. [8] та низки інших відомих вчених.

Визначення окремих питань, що не вирішені в обраній для дослідження проблемі. В українській практиці тільки починається зростання інтересу до застосування механізмів ДПП. В той же час через значні розміри пов'язаних з ними інвестицій та відповідних ризиків для всіх сторін проекту ДПП постає проблема обґрунтування доцільності реалізації проектів як для суспільства, так й для приватного бізнесу, а також оцінки їх фінансової здійсненності.

Формулювання цілей статті. Дослідження, представлене у запропонованій статті передбачає: 1) визначення показників ефективності, за якими слід оцінювати проект державно-приватного партнерства; 2) формулювання принципів оцінки ефективності проекту ДПП; 3) навести характеристику етапів оцінки ефективності проекту ДПП.

Виклад основного матеріалу статті з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ефективність проекту ДПП — категорія, що відображає відповідність проекту цілям та інтересам учасників проекту. Рекомендується оцінювати наступні види ефективності: 1) ефективність проекту у цілому; 2) ефективність участі у проекті.

Ефективність проекту у цілому оцінюється з метою визначення потенційної привабливості проекту для можливих учасників та пошуку джерел фінансування. Вона включає в себе оцінку: а) суспільної ефективності (соціально-економічної) ефективності проекту; б) комерційної ефективності проекту.

Показники суспільної ефективності враховують соціально-економічні наслідки здійснення проекту ДПП для суспільства у цілому, у тому числі як безпосередні результати та витрати проекту, так і «зовнішні» (витрати та результати у суміжних секторах економіки, екологічні, соціальні та інші неекономічні ефекти). Показники комерційної ефективності враховують фінансові наслідки його здійснення для учасника, що реалізує проект ДПП, зумовлюючи, що він здійснює всі необхідні для реалізації проекту витрати та користується усіма його результатами.

Показники ефективності проекту у цілому характеризують з економічної точки зору технічні, технологічні та організаційні проектні рішення.

Ефективність участі у проекті визначається з метою перевірки здійсненності проекту ДПП та зацікавленості у ньому усіх його учасників. Ефективність участі у проекті включає: а) бюджетну ефективність проекту ДПП (ефективність участі держави у проекті з точки зору витрат і доходів бюджетів усіх рівнів); б) ефективність участі господарюючих суб'єктів у проекті (ефективність для приватних учасників); в) ефективність інвестування в акції підприємства (ефективність для акціонерів акціонерних товариств — учасників проекту ДПП); г) ефективність участі у проекті ДПП структур більш високого рівня відносно підприємств-учасників проекту ДПП, у тому числі: загальнодержавну та регіональну ефективність — для господарства країни та окремих регіонів України; галузеву ефективність — для окремих галузей господарства країни, фінансово-промислових груп, об'єднань, холдингів.

В основі оцінки ефективності проекту ДПП мають лежати основні принципи, що є прийнятні до будь-яких типів проектів незалежно від їх технічних, технологічних, фінансових, галузевих або регіональних особливостей, а саме:

розгляд проекту на протязі усього його життєвого циклу (розрахункового періоду) — від проведення передінвестиційних досліджень до припинення проекту;

моделювання грошових потоків, що включають усі пов'язані із здійсненням проекту грошові надходження та витрати за розрахунковий період з урахуванням можливості використання різних валют;

співставність умов порівняння різних проектів (варіантів проекту);

принцип позитивності та максимуму ефекту;

врахування фактору часу під час оцінки економічної ефективності та фінансової здійсненності реалізації проекту;

врахування тільки майбутніх витрат і надходжень. Дане зауваження стосується тільки оцінки ефективності. В інших випадках, наприклад, при визначенні частки у складі капіталу, облік минулих витрат може виявитись необхідним;

порівняння «з проектом» та «без проекту». Оцінка ефективності проекту ДПП повинна проводитись на основі порівняння ситуацій не «до проекту» та «після проекту», а «без проекту» та «з проектом»;

врахування усіх найбільш суттєвих наслідків проекту. Під час визначення ефективності проекту ДПП повинні враховуватись усі наслідки його реалізації, як безпосередньо економічні, так і неекономічні (зовнішні ефекти, суспільні блага). У тих випадках, коли їх вплив на ефективність припускає кількісну оцінку, її обов'язково слід зробити. В інших випадках облік такого впливу повинен здійснюватись експертно;

врахування наявності різних учасників проекту, неспівпадання їх інтересів та різних оцінок вартості капіталу, що втілюється в індивідуальних значеннях норми дисконту;

багатоетапність оцінки. На різних стадіях розробки та здійснення проекту (обґрунтування інвестицій, техніко-економічного обґрунтування, вибір схеми фінансування, економічний моніторинг) його ефект визначається заново, з різним ступенем опрацювання;

врахування впливу на ефективність проекту ДПП потреби в оборотному капіталі. Оборотний капітал може суттєво вплинути на ефективність інвестиційних проектів, особливо за наявності інфляції;

врахування інфляції (врахування зміни цін на різні види продукції та ресурсів в період реалізації проекту) та можливості використання при реалізації проекту декількох валют;

врахування (у кількісному виразі) впливу невизначеності та ризиків, що супроводжують проект.

Перед проведенням оцінки ефективності проекту ДПП проводиться експертна оцінка значущості проекту. Суспільно значимими є великомасштабні, загальногосподарські та глобальні проекти. Пропонується проводити таку оцінку у два етапи (рис.1).

На першому етапі обчислюються показники ефективності проекту у цілому. Метою цього етапу є агрегована економічна оцінка проектних рішень та створення необхідних умов для пошуку інвесторів. Для суспільно значимих проектів оцінюється насамперед їх суспільна ефективність. За незадовільної суспільної ефективності такі проекти не рекомендуються до реалізації та не можуть претендувати на державну підтримку. Якщо ж суспільна ефективність виявляється достатньою, оцінюється їх комерційна ефективність.

За недостатньої комерційної ефективності суспільно значимого проекту ДПП рекомендується розглянути можливість застосування різних форм його підтримки, які дали б можливість підвищити комерційну ефективність проекту ДПП до прийняттого рівня.

Другий етап оцінки відбувається після розробки схеми фінансування. На цьому етапі уточнюється склад учасників та галузева ефективність, ефективність участі у проекті окремих підприємств та установ, акціонерів, бюджетна ефективність тощо) (за виключенням кредиторів, ефективність для яких визначається процентом за позику).

Для локальних проектів на цьому етапі визначається ефективність участі у проекті окремих учасників, ефективність інвестування в акції таких акціонерних товариств та ефективність участі бюджету в реалізації проекту (бюджетна ефективність). Для суспільно значимих проектів на цьому етапі визначається, насамперед, регіональна ефективність. Якщо вона незадовільна, подальші розрахунки проводяться так само, як і для локальних проектів. За необхідності може бути проведена оцінка галузевої ефективності проекту.

Оцінка ефективності проекту ДПП повинна проводитись на стадіях: 1) розробки інвестиційної пропозиції та декларації про наміри (експрес-оцінка інвестиційної пропозиції); 2) розробки «Обґрунтування інвестицій»; 3) розробки «ТЕО проекту»; 4) реалізації проекту ДПП (економічний моніторинг).

На різних стадіях оцінки ефективності проекту ДПП відповідно до результатів розрахунків та вимог замовника (комерційні банки, держава тощо) може формуватись відповідний фінансовий розділ бізнес-плану проекту ДПП.

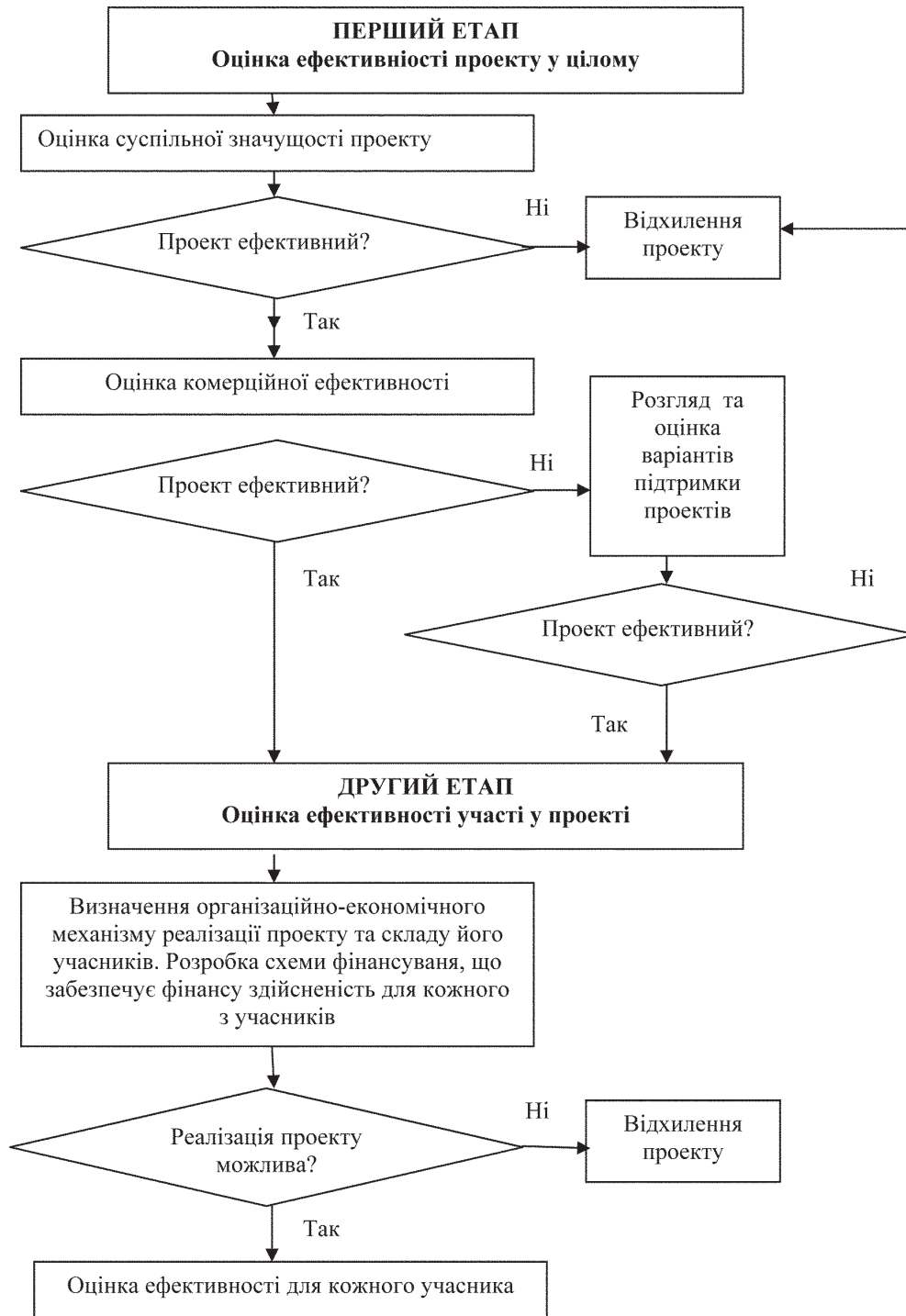

Рис. 1 Узагальнена схема оцінки ефективності проектів ДПП

На стадії розробки інвестиційної пропозиції у більшості випадків можна обмежитись оцінкою ефективності проекту ДПП у цілому. Схема фінансування може бути розроблена орієнтовно.

При розробці Обґрунтування інвестицій та ТЕО проекту ДПП повинні враховуватись усі вище перелічені види ефективності. При цьому а) на стадії розробки обґрунтування інвестицій схема фінансування може бути орієнтовною; б) на стадії розробки ТЕО повинні враховуватись реальні вихідні дані, у тому числі і по схемі фінансування.

Під час економічного моніторингу проекту ДПП рекомендується оцінювати та співставляти з вихідним розрахунком тільки показники ефективності участі державного та приватного партнерів у проекті. Якщо виявиться, що розрахункові показники ефективності не досягаються, рекомендується на підставі розрахунку ефективності інвестицій для учасників проекту ДПП з урахуванням тільки майбутніх витрат та результатів розглянути питання про доцільність продовження проекту, введення до нього змін тощо.

Ефективність проекту ДПП оцінюється протягом розрахункового періоду, що охоплює часовий інтервал від початку проекту до його припинення. Початок розрахункового періоду рекомендується визначати в завданні на розрахунок ефективності проекту ДПП, наприклад як дату початку вкладення коштів у проектно-пошукові роботи.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, під оцінку ефективності реалізації проекту державно-приватного партнерства слід оцінювати за декількома аспектами: проекту у цілому та для окремих учасників. При цьому ефективність проекту у цілому передбачає оцінку за характеристиками суспільної та комерційної ефективності. Ефективність проекту для окремих учасників оцінюється за напрямками: бюджетна ефективність та ефективність участі для окремих приватних учасників. Під час оцінки ефективності проекту ДПП за основу повинні прийматись головні принципи, що прийнятні для оцінки будь-яких проектів незалежно від їх особливостей. Інтерес для подальших досліджень становить розробка моделі врахування інтересів суспільства, приватного партнера та держави у механізмах державно-приватного партнерства.

Література

1. Алпатов А. А. Государственно–частное партнерство: Механизмы реализации / А. А. Алпатов, А. В. Пушкин и др. — М.: Альпина Паблишерз, 2010. — 200 с.
2. Варнавский В. Г. Государственно–частное партнерство: теория и практика / Варнавский В.Г., Клименко А.В. и др. — М.: Издательский дом ГУ ВШЭ, 2010. — 287 с.
3. Кабашкин В. А. Государственно–частное партнерство в регионах РФ. / В. А. Кабашкин. — М.: Изд-во «Дело» АНХ, 2010. — 117 с.
4. Сосна С. Концессионные соглашения: теория и практика. / С.Сосна. — М.: Нестор, 2002
5. Аксенов К. В. Управление инвестиционной деятельностью предприятий дорожного хозяйства на основе развития эффективных форм частно-государственного партнерства : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / К.В.Аксенов. — Орел, 2008. — 20, [1] с.
6. Максимов В.В. Государственно-частное партнерство в транспортной инфраструктуре: критерии оценки концессионных конкурсов. / В. В. Максимов. — М.: Альпина Паблишерз, 2010. — 177 с.
7. Сулакшин С.С. Государственно-частное партнерство в дорожной сфере / С. С. Сулакшин, М. В. Виллисов, Е. А. Хрусталева// Недвижимость и инвестиции: правовое регулирование. — 2005. — №4 (25). — с. 44-47.
8. Bousquet F., Fayard A. Road infrastructure concession practice in Europe. No 2675, Policy Research Working Paper Series from The World Bank. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://econpapers.repec.org/paper/wbkwbrwps/2675.htm>

УДК 338.48

МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ НОМЕРНОГО ФОНДУ ГОТЕЛІВ РІЗНОЇ КАТЕГОРІЇ

Бондаренко В.А.

В статті запропонована модель розрахунку проектної кількості місць в готелях різної категорії, що направлена на оптимальне використання туристсько-рекреаційного потенціалу адміністративних районів міста.

In the article the offered model of calculation of project seating capacity is in the hotels of different category, that sent to the optimal use of tourist-recreational potential of administrative boroughs.

Постановка проблеми. Під час вирішення багатьох проблем, які виникають у сфері туризму та в умовах підготовки України до ЄВРО–2012, недостатньо уваги приділяється питанням формування туристсько-рекреаційних комплексів в межах великого міста з оптимальним використанням туристсько-рекреаційного потенціалу адміністративних районів.

Туризм, як сфера економічної діяльності, має вагоме значення та такі характерні особливості, як створення додаткових робочих місць, прискорює розвиток будівництва доріг і готелів, стимулює виробництво усіх видів транспорту, сприяє збереженню аутентичної культури регіонів та країн. Прогнози Світової організації туризму щодо кількості туристів до 2020 року становитиме 1,6 мільярда людей, доходи від